

Informatiebulletin 'Stad en Ambt Doesborgh' nr. 107, oktober 2014

Alle correspondentie: Postbus 1, 6980 AA Doesburg - of E-mail: info@deroodetooren.nl
 IBAN nr.: NL27 RABO 0315 0385 94 - ANBI nr.: RSIN 816063448 - KvK nr.: 40122155

Stad en Ambt Doesborgh: historische vereniging voor Doesburg, Angerlo, Bingerden, Giesbeek, Lathum, Bahr, Bevermeer, Voor-Drempt, Achter-Drempt, Hoog-Keppel, Laag-Keppel, Hummelo en Eldrik

UITNODIGING LEZING MET VOORAANMELDING!

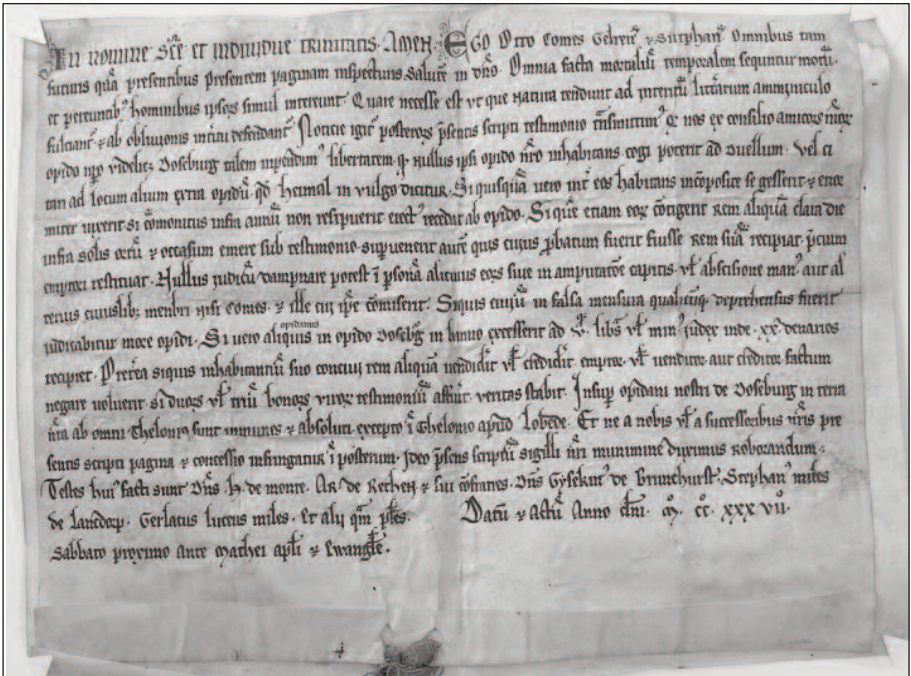
HET STADSRECHT VAN DOESBURG IN PERSPECTIEF

lezing door prof. dr. Frank Keverling Buisman

op donderdag 30 oktober a.s., aanvang 20.00 uur (zaal open 19.30 uur),

in het Meulenhuis, Bergstraat 48 te Doesburg.

In de dertiende eeuw kregen heel wat steden in de graafschappen Gelre en Zutphen van hun landsheer, de graaf, een eigen stadsrecht. Dat begon eigenlijk al iets eerder, aan het eind van de twaalfde eeuw, toen Zutphen als eerste – tussen 1191 en 1196 – een stadsrechtprivilege kreeg van graaf Otto I (1182-1207). Onder zijn opvolgers, zoon Gerhard (graaf van 1207 tot 1229), kleinzoon Otto II (1229-1271) en achterkleinzoon Reinald I (1271-1326) is het aantal plaatsen met een eigen stadsrecht enorm toegenomen. Van hen heeft Otto II er verreweg de meeste verleend, waarvan alleen in de dertiger jaren van de 13e eeuw een stuk of zeven. Doetinchem (tussen 1229 en 1231) en Harderwijk (1231) beten het spits af, in 1233 gevolgd door Gendt, Lochem, Arnhem en waarschijnlijk Elburg. Dan volgen Doesburg (1237), Nieuwstadt (in het Overkwartier, ca. 1242) en

Het Doesburgse stadsrecht uit 1237 bevindt zich in het stadsarchief

Wageningen (1263). In totaal worden er aan de graven, later hertogen van Gelre 23 stadsrechtverleningen toegeschreven.

Het verkrijgen van zo'n stadsrecht betekende dat een plaats als het ware uit het omliggende platteland werd gelicht, een eigen bestuur en rechtsregels kreeg en ook op economisch gebied bijzondere voorrechten (marktrechten, tolvrijdom) verkreeg. Vaak werd zo'n stad door grachten, muren en poorten ook letterlijk uit het platteland gelicht. De burgers van zo'n stad vormden een eigen universitas. De stad zelf – de civitatis – werd een geprivilegieerde gemeenschap met een eigen rechtspersoonlijkheid, met eigen bezittingen en rechten. Meestal was zo'n plaats al geruime tijd voor de stadsrechtverlening handels- of marktplaats, gelegen op een doorgaans gunstige plek langs rivieren of wegen. De verlening van een stadsrecht was dan ook vaak geen eenzijdige actie van de landsheer, maar geschiedde geregeld op verzoek van de inwoners van zo'n plaats. De inhoud van zo'n stadsrecht was dan ook vaak het resultaat van onderhandelingen tussen beide partijen. Zo is het vrij zeker ook in Doesburg gegaan, te meer er daar al eerder sprake was van marktrechten.

Het stadsrecht van Doesburg telt maar acht artikelen. Een dergelijk relatief gering aantal bepalingen was niet ongebruikelijk daar eigenlijk alleen zaken opgenomen werden die men uitdrukkelijk wilde regelen; al het gewone – dat wil zeggen dat de bepalingen van het landrecht van kracht bleven – hoefde niet nog

met zoveel woorden herhaald te worden. De helft van de Doesburgse artikelen betreft economische aangelegenheden; daarnaast zijn er een paar bepalingen die over de rechtspraak gaan. Zeer uitzonderlijk is echter artikel 2 dat over ongewenst (zedelijk) gedrag handelt, en de overtreder met verbanning uit de stad bestraft. In geen enkel ander stadsrecht uit de regio komt een vergelijkbare bepaling voor.

Op al deze aspecten zal prof. Keverling Buisman tijdens de voordracht op 30 oktober ingaan.

Prof. dr. Frank Keverling Buisman (1945) studeerde rechten in Utrecht en volgde de Rijksarchiefschool. Hij was rijksarchivaris in Drenthe en Gelderland en van 2003 tot medio 2006 directeur van het Gelders Archief. In 1986 promoveerde hij op een proefschrift over Drentse rechtsgeschiedenis. Van 1999 tot 2007 was hij bijzonder hoogleraar Oud-Vaderlands recht aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is sinds 2007 voorzitter van de redactie van de Bijdragen en Mededelingen Gelre. Tegenwoordig is hij als auteur, redacteur en organisator zeer geregeld betrokken bij publicaties over de Gelderse geschiedenis.

HET STADSRECHT VAN DOESBURG IN PERSPECTIEF

lezing door prof. dr. Frank Keverling Buisman

*op donderdag 30 oktober a.s., aanvang 20.00 uur (zaal open 19.30 uur),
in het Meulenhuis, Bergstraat 48 te Doesburg.*

In het kader van Doesburg 777 is deze lezing voor iedereen gratis toegankelijk. Gezien het beperkte aantal plaatsen dienen belangstellenden (dit keer ook onze leden) zich vooraf aan te melden.

Aanmelding: museum@deroodetooren.nl, tijdens openingsuren 0313-474265.
De aanmeldingen worden in volgorde van binnenkomst genoteerd. Vol is vol!

LIBERATION ROUTE EUROPE

De Liberation Route volgt het pad van de geallieerden tijdens de bevrijding van West-Europa in 1944 en 1945.

De route begint in Normandië en loopt via Nijmegen en Arnhem richting Berlijn.

De route is gemarkeerd met luisterplekken in de vorm van veldkeien. In Doesburg vindt u luisterkei 70 op de Markt.

Deze folder geeft voor belangstellenden enige extra informatie betreffende de Tweede Wereldoorlog in Doesburg. Het is tevens een aanvulling op de luisterkei en de fiets- en autoroute tussen de luisterplekken in Zeddam, Doesburg en Doetinchem die binnenkort verschijnt.

Stad en Ambt Doesborgh is de uitgever van deze folder en wij bieden u graag bijgesloten alvast een exemplaar aan.

EXCURSIE NAAR HUIS BERGH TE 'S-HEERENBERG

op zaterdag 15 november a.s.

*Vertrek met eigen vervoer vanaf parkeerplaats De Bleek, Doesburg 13.30 uur.
Kosten van deelname (incl. koffie) Euro 12,00 p.p., niet-leden Euro 15,00 p.p.
Opgave voor 11 november: 0313-474265, of: museum@derodotooren.nl.*

Mede naar aanleiding van de lezingen van vorig jaar door Saskia van Bergen over 'getijdenboeken' en door Dick Purmer over 'munten en de muntslag' brengen we een bezoek aan het imposante Huis Bergh te 's-Heerenberg.

De kunstverzameling van Huis Bergh is vrijwel volledig door Jan Herman van Heek, van ca. 1915 tot zijn dood in 1957, bijeengebracht. De verzamelaar was zelf een getalenteerd tekenaar. Aanvankelijk ging zijn belangstelling voornamelijk uit naar de kunst en cultuur van Griekenland en het Romeinse Rijk en in later tijd heeft hij belangstelling voor het middeleeuwse gedachtegoed en de middeleeuwse kunst opgevat. Jan van Heek heeft met een verbazingwekkende intensiteit verzameld. Hij heeft zijn kasteel gevuld met schilderijen, beelden, tekeningen, gravures, voorwerpen van ivoor, email en brons, geïllumineerde handschriften, wiegedrukken, wapens, munten en nog veel meer.

Zijn verzameling geeft een zeer goede indruk van wat er in de middeleeuwen in onze noordelijke streken en in Duitsland en Italië aan kunstvoorwerpen is geproduceerd.

In wezen concentreert deze verzameling zich om twee deelcollecties: ruim twintig op paneel geschilderde werken van vroege (14e-15e-eeuwse) Italiaanse meesters en drieënzeventig handgeschreven boeken en tweeënzeventig losse

handschriftbladen. Ook de beeldhouwkunst, meubelkunst en de kunstnijverheid zijn echter ruimschoots in deze collectie vertegenwoordigd.

De kunstverzameling van Huis Bergh is een typisch voorbeeld van een particuliere verzameling middeleeuwse kunst uit het eerste kwart van de 20e eeuw: Vrijwel alle disciplines zijn er in vertegenwoordigd en werk van hoge kunstzinnige kwaliteit wordt afgewisseld met producten van eenvoudige volkskunst. De bijzondere muntverzameling van Huis Bergh bestaat uit zeven gouden, zeventig zilveren en elf bronzen munten. Uit de vroegste periode – de veertiende eeuw – stamt de Tourse groot van Frederik van den Bergh, geslagen omstreeks 1320. In Huis Bergh is een bijzonder interessant overzicht te zien van de geschiedenis van het Berghse muntrecht.

EXCURSIE NAAR HUIS BERGH TE 's-HEERENBERG

op zaterdag 15 november a.s.

Vertrek met eigen vervoer vanaf parkeerplaats De Bleek, Doesburg 13.30 uur.

Kosten van deelname (incl. koffie) Euro 12,00 p.p., niet-leden Euro 15,00 p.p.

Opgave voor 11 november: 0313-474265, of: museum@deroodetooren.nl.

'COCKY', EEN BIJZONDER BOEK OVER DOESBURG!

Onlangs verscheen van de hand van Cor Hartjes het boek 'Cocky, mijn jeugd in Doesburg 1947-1967': met 'kinderkoppige jaren...' als tweede ondertitel.

Het zijn bijzondere herinneringen en rebelse belevenissen uit een tijd waarin er voor de jeugd veel ging veranderen en er in Doesburg eigenlijk niet zoveel te beleven viel. Het is voor velen ongetwijfeld een feest van herkenning, maar liefst 296 (!) pagina's lang.

Het boek is alleen in ons museum De Roode Tooren te koop voor Euro 19,95 en is zeer de moeite waard en wellicht een aanrader als december-kado. Het museum is in deze periode alle dagen, behalve maandag, geopend van 13.30-16.30 uur. We wensen u veel leesplezier.

Wie is Cor Hartjes?

Geboren op 4 februari 1947 in de Meipoortstraat te Doesburg, boven de pottenbakkerij van Welling, naast de opslag van Nieuwenhuis de kolenboer. Als schrijver van korte verhalen maakte hij door de tijd heen furore, zonder nou echt als persoon bekendheid te krijgen. Meestal werden zijn columns onder pseudoniem geplaatst onder andere in de 'Vredesduif', een wekelijks blad gericht op de post-duivensport.

Moeder Mienke werkte als poetsertje al voor de oorlog bij paardenslager Jansen aan de overkant van de straat. Daar in de Meipoortstraat leerde de jongen niet alleen lopen, maar ook de geneugten van vlees in het algemeen waarderen. Ontegenzeggelijk is bij Jansen de basis voor een biefstukpeuzelaar gelegd. Een issue dat hem de rest van zijn leven zou blijven achtervolgen. Nauwelijks brood

of aardappelen met groenten, maar veelal paarden-, rund en varkensvlees. Eigenlijk was Cor een kieskauwer. Ja, een bord andijviestamppot ging er nog wel in, maar dan wel met een doorgebakken speklap en de lekkere jus daarvan. Met name een balletje gehakt uit mager varkensvlees gemalen was favoriet. Dat mocht zelfs rauw zijn, wel met peper en zout gekruid en in paneermeel of beschuit gerold. Dat werd altijd even achter de toonbank van de slagerij van zijn plusouders geregeld, Omie en Tannie. Deze mensen op leeftijd waren kinderloos gebleven en razend gek met de baby - peuter - kleuter en later een obstinate tiener met al zijn fratsen. Nogmaals, vlees was belangrijk in het prille leven van Cor. Het waren ook de eerste woorden die hij kon uitkraaien: hakkie, hakkie...

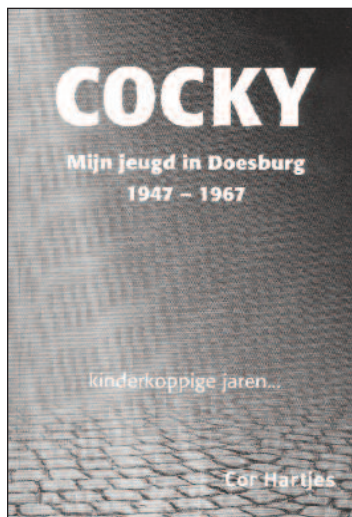
Na het bewaarinstituut bij de nonnen 'Achter De Barakken' en de katholieke jongensschool in de Veerpoortstraat kwam hij in 1959 op het Ludger in Doetinchem terecht. Maar al gauw was de HBS te hoog gegrepen en de MULO aan de Doormansingel werd voor langere tijd zijn onderkomen. Vanwege puberachtige taferelen en niet meedenkende leraren alsmede een arrogant schoolbestuur met een vreselijke pastoor, werden het koppige jaren. Uiteindelijk kon in 1964 examen gedaan worden. Schriftelijk werd netjes gehaald, maar het mondelinge liep uit de hand. De jongen was in de ogen van een stelletje rechtlijnige examinatoren een recalcitrant figuur met vuile haardracht van bedenkelijke lengte. Het verzet tegen de gevestigde orde nam hand over hand toe en resulteerde uiteindelijk om niet langer op de MULO te mogen komen. Hij mocht het géén jaartje meer overdoen. Uiteindelijk kwam 'de tegen de stroom in roeier' op een avondschoolgang terecht en de MULO werd een jaar later met twee examens afgesloten. De een katholiek, de ander openbaar geaard. Voor beide examens werd geslaagd, ondanks dat de avondsessies het getal tien niet haalden... Cor had gewoon een jaartje genikst! Je kunt jezelf afvragen waar nu de schuld van zakken een jaar eerder aan gelegen had? Uiteindelijk werd later zelfs het Atheneum nog gehaald. Na zijn militaire dienst was hij al gauw getrouwd met Marian. De vrouw met wie hij inmiddels 45 jaar lief en leed heeft gedeeld. Het 'tegen de draad in' figuur van de jaren zestig veranderde uiteindelijk in een zorgzame huisvader van twee kinderen. Cor studeerde marketing en solliciteerde - na een aantal flopjes - bij het Rotterdams Beleggings Consortium - Robeco - om vandaar bij een dochtermaatschappij van Delta Lloyd terecht te komen. Het adviseren van levensverzekeringen op basis van pensioen zoals lijfrenten en spaarkassen werden zijn grote hobby. Met de manier van werken was hij zeer content, een rondgang met de auto van de zaak door Liemers en Achterhoek gaf hem het gevoel van een geweldige speelruimte. Cor was ongebonden en onafhankelijk met een zelfstandige inbreng. Het werk was een kolfje naar zijn hand. Later werd hij zelfs eigen baas als directeur van een assurantiekantoor, Hartjes Assurantiën bv!

Tijdens de Mulo-jaren had hij al het nodige aan schrijverij gedaan. Maar dat waren hoofdzakelijk liedjes in het Frans en Engels dat nooit enige betekenis heeft gekend. Later, in de zeventiger jaren werden wel korte verhalen gepubliceerd. Maar een broodschrijver is hij nooit geworden omdat alleen bekende auteurs brood met beleg konden verdienen, zoals een Mulisch en Hermans. Ten aanzien van deze schrijfstijl schoot hij tekort, maar ontwikkelde wel een eigen manier van gevoelens op papier zetten. Bovendien had hij bij het LOI op een cur-

sus korte-verhalen-schrijven ingeschreven. Maar na de eerste les die ingezonden werd, bleek al gauw dat hij met zijn docent niet op één lijn zat. Hij stopte er onmiddellijk mee. Eigenlijk was Cor ook niet zo'n geweldige lezer geweest. Het werk van Godfried Bomans trok hem wel, daar hield het eigenlijk ook mee op. Wel was hij geabonneerd op een drietal dagbladen, de Telegraaf als ochtend- en het Parool als avondkrant met het Financieel Dagblad voor zijn handel en wandel. Dat was zijn leesgenot. Van schrijven kwam eigenlijk niets meer. De verharding van de maatschappij had toegeslagen.

Na jaren van hosanna en tegenspoed in de commerciële wereld heeft hij als pensioengerechtigde alsnog de pen ter hand genomen om verhalenbundels te gaan publiceren. In eerste instantie vanuit een rolstoel in het revalidatiecentrum Den Ooyman in Doetinchem. Daar lag waarschijnlijk de drive om weer te gaan schrijven. Het verdoen van tijd. Waar kunstheupen al niet goed voor zijn! Later gebeurde dat - hersteld - op zijn assurantiekantoor dat niet meer in gebruik was. Inmiddels zijn van hem twee paperbacks met korte verhalen verschenen bij uitgeverij Boekenbent. De eerste is - zoals vermeld - voor een groot gedeelte op Den Ooyman geschreven. De titel van dat boek heet 'Bij de Pinken' en is een vraag- en antwoordspel gaande zijn kleinkinderen gerelateerd aan de knowhow van een opa... Het tweede boek gaat over de jeugd van Cocky - een jongen van de straat - in de jaren direct na de oorlog tot aan het laatste kwart van de zestigers dat zich met name in Doesburg afspeelt. Dat boek is zeker de moeite waard om te lezen, niet alleen voor inmiddels 'oude van dagen', de jeugd van toen. Maar ook de spes patriae van tegenwoordig kan nog een vleugje nostalgie snuiven van de sfeer van destijds. O ja, de hoofdrolspeler in het boek Cocky is niemand anders dan ooit de schrik van de Oranjebuurt, Cor Hartjes.

Cor 'Cocky' Hartjes omstreeks 1965 en het boekomslag met de Doesburgse kinderkopjes...

VRIENDEN VAN DE ROODE TOOREN

De min. bijdrage per jaar hiervoor is Euro 50,-. Onderstaand onze "vrienden":

- Warenhuis Staarink	Markt 7	Doesburg
- ARCX Monumentenzorg	Bergstraat 41	Doesburg
- Monumentenvereniging 15 april 1945	Postbus 95	Doesburg
- Doesburgsche Mosterdfabriek	Boekholtstraat 22	Doesburg
- Stadsbierhuys De Waag	Koepoortstraat 2	Doesburg
- Alfun Evenementenservice bv	Eekstraat 2a	Doesburg
- Coffee Fresh Westhoff bv	Rijksweg 20a	Drempt
- Multimate Bouwmarkt	Verhuellweg 1b	Doesburg
- Autorijschool Wim Steintjes	Dreef 34	Drempt
- Glasatelier Jevaba	Meipoortstraat 23	Doesburg
- Stein Boeken	Gasthuisstraat 16	Doesburg
- Döneria Pizzeria	Kerkstraat 57	Doesburg
- Brasserie Het Zesde Zintuig	Roggestraat 1	Doesburg
- BMV Advies	Innovatieweg 13c	Doetinchem
- Restaurant De Liefde	Ph. Gastelaarsstraat 5a	Doesburg
- Restaurant De Bonte Hond	Roggestraat 8	Doesburg
- Garage Schel bv	De Koppeling 1	Angerlo
- JRS Bedrijfssupport	Rietmaat 36	Doesburg
- Only for Men	Barend Ubbinkweg 9	Doesburg
- LekkerszenZo	Kerkstraat 6	Doesburg
- Chinees Restaurant Xiang Man	Meipoortstraat 54	Doesburg
- Café Du Midi	Meipoortstraat 1	Doesburg
- Heel Metaal bv	Edisonstraat 28	Doetinchem
- Timmer- en aannemersbedrijf De Vries bv	Zelhemseweg 14	Hummelo
- Revelman Woonkunst	Grutstraat 41-47	Doetinchem
- Hillenaar Optiek	Kerkstraat 21	Doesburg
- Rootz Hair and Care	Kerkstraat 12	Doesburg
- Viking Adventure Sports	Meipoortstraat 55	Doesburg
- Youprinting.nl	Edisonstraat 60	Doetinchem
- LBN Assist	Industriepark 7B	Zelhem

Guido J. Hengeveld schilderijenrestaurator - Doesburg

WOONSERVICE IJSSELLAND